



Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

930-a

ԱՆԴՐԵՅ

= ԶՐՈՒՅՑ =
ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՀԵՏ
1905 ԹՎԻ ՄԱՍԻՆ

Թարգմ. ՀԱՐ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀԻՍՏ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1927

ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
(ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ)

3 կողմ
Կ

ԱՆԴՐԵՅ
—



= ԶՐՈՒՅՑ =

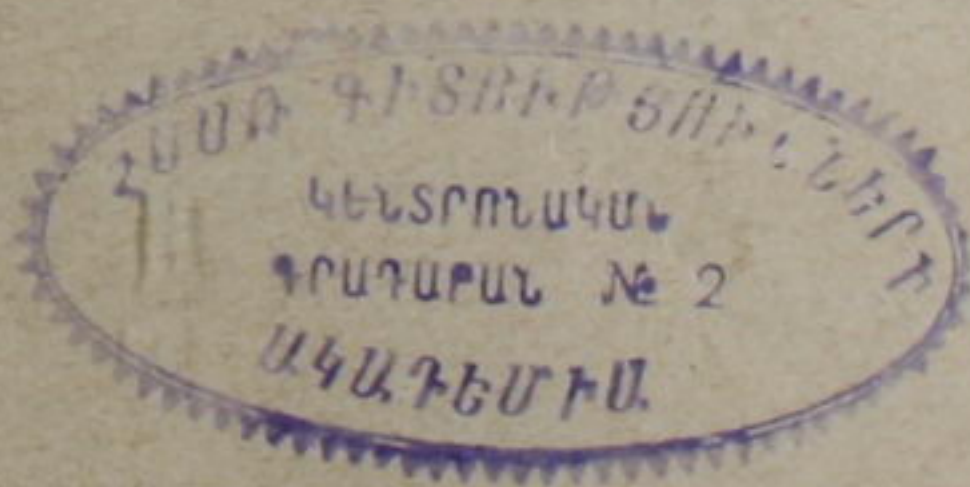
ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՀԵՑ

1905 ԹՎԻ ՄԱՍԻՆ

A I
3924

15-9324

Թարգմ. ՀԱՐ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ



ՀԻՍՅ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Դրանեպիս № 8բ. Հր. 484. Տիրած 4000.

Պետհրատի յերկրորդ տպարան Յերևանում — 45.

1. ԶՐՈՒՅՑ ՊԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՀԵՏ 1905 ԹՎԻ ՄԱՍԻՆ

Յերեխեք, շատ ժամանակ չե, վոր մենք տոնեցինք Հոկտեմբերյան մեծ հեղափոխության 8-րդ տարեդարձը: Ութ տարի սրանից առաջ բանվոր դասակարգը, Իլլիչի ղեկավարությամբ, բուրժուազիայի ձեռքից իշխանությունը ուժով խլեց և ամբողջ աշխարհում առաջին բանվորա-գյուղացիական պետությունն ստեղծեց: Չես գտնի մի պիոներ, վոր մեծ Հոկտեմբերի մասին չգիտենա: Բայց թե ինչ տեղի ունեցավ մեզնում 1905 թվին, այսինքն՝ 20 տարի սրանից առաջ, — այդ մասին շատ պիոներներ չգիտեն:

Մի ժամանակ բանվորները շատ վատ էյին ապրում: Շատ էյին աշխատում, քիչ ստանում. բուրժուաների համար նրանց դեռ պատերազմ էլ էյին քշում: Յեվ ահա բսան տարի սրանից առաջ, բալլշեիկների ղեկավարությամբ, առաջավոր բանվորները բռնակալ ցարից ու նրա մինիստրներից ազատվելու փորձ արին: Բայց բանվոր-

ների ույժը փոքր էր, և առաջին հեղափոխությունը, իշխանությունը զավթելու այս հսկայական փորձը, ցարական կառավարությունը դաժան կերպով ճնշեց. Ռուսաստանի բանվորներն ու գյուղացիները շատ զոհեր տվին այդ ժամանակ: Հենց այդ փորձի մասին է, վոր ուզում եմ պատմել:

2. ՌՈՒՍ-ՅԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Տարի տարվա վրա բանվորների կյանքն ավելի և ավելի վատանում էր. ոռճիկը պակասում էր, ստիպում էին աշխատել առավոտից մինչև ուշ գիշեր: Վոչ հարմար բնակարաններ կային, վոչ վոտնամաններ: Կիսաքաղց ու տանջվելով որ էին անցկացնում: Այդ դեռ բավական չէ, բանվորները դեռ իրավունքներ ել չունեին, նրանց հետ այնպես էին վարվում, ինչպես անասունների հետ: Գյուղացիներն, ամբողջ տարին անընդհատ աշխատելով, իրենց հացը գրոշով էին վաճառում: Անբավականությունը մեծանում էր: Այդ ժամանակ Ռուսաստանը կառավարում էին ցարը և մինիստրները, իշխաններն ու կոմսերը: Յեվ ահա այս թագադիր շների ականջին հասավ թե բանվորների ու գյուղացիների մեջ դժգոհությունն աճում է. զգացին, վոր շուտով իրենց վերջն է, ու վճռեցին փակել բանվորների աշ-

քերը, չերկրի ներսի անկարգություններից՝ նրանց
ուշադրությունն այլ կողմ դարձնել, վորպեսզի
բանվորները, իրենց կարիքներն ու զրկանքները
մոռանալով, մի ուրիշ բանով զբաղվեյին: Բացի
այդ, ցարական կառավարությունը ցանկանում
էր արևելքում շուկաներ գրավել:

Յեւ ահա նրանք կռիւ սարքեցին յապոնա-
ցիների հետ: Սկսեցին թալանել յապոնացիներին,
սրանց անտառները. հարձակվում էին խաղաղ
բնակչության վրա, և վերջապես հանդուգն ա-
րարքներով յապոնացիներին կռիւ կանչեցին: Յերբ
կռիւն սկսվեց, ցարն ու մինիստրները կարծում
էին, թե յապոնացիների հետ կռվելը հեշտ բան
է և վոր ռուսական բանակը մի քանի որվա մեջ
ջարդ ու փշուր կանի յապոնացիներին: Ամեն
տեղ մինչև անգամ բղավում էին, թե՛ մենք եղ
դեղին-երես մականներին փափախներով կը
թռցնենք: Բայց բանն ուրիշ կերպ չեղավ: Յա-
պոնացիները խորտակեցին ռուսական նավա-
տորմը ու ջարդովփշուր արին բանակը: 1905
թվի հունվարին ռուսները տվին Պորտ-Արտուրը,
մայիսին՝ Մուկդենը, ոգոստոսին Յուսիմայի մոտ
յապոնացիք կրկին խորտակեցին ռուսական նա-
վատորմը և ռուս կառավարության ստիպեցին
անձնատուր լինել և Պորտսմութում խաղաղու-

թիւան դաշինքն ստորագրել: Բայլշիկներն այն
ժամանակ ել ուզում եյին, վոր ցարական Ռու-
սաստանը կռիվը տանուլ տա, վորովհետև այդ
բանը ցարի և բուրժուազիայի դեմ կհաներ ամ-
բողջ ժողովուրդը, և յապոնացիների դեմ մղվող
կռիվը կփոխվեր կռվի՝ բուրժուազիայի դեմ:

3. ԳԱՊՈՆԸ

Նիկոլայ Ռոմանովի կառավարութիւնն ուժեղ
վոստիկանութիւն և ժանդարմերիա ունէր: Բայց
ժանդարմերիայի բոլոր ջանքերը՝ ժողովրդին
բռնի կերպով հանգստացնել, զուր եյին: Ան-
բավականութիւնը շարունակ մեծանում էր:
Անաջող կռիվն ավելի ևս սաստկացրեց այդ
հուզմունքը: Պրոլետարիատը պատրաստվում էր:
Բանվորական զանգվածի մեջ լուրջ սպառնալիք
նկատելով, ցարական կառավարութիւնն այն-
պիսի մարդիկ եր փնտրում, վորոնք բանվորներին
և գյուղացիներին այդ ալեկոծ ովկիանոսը հան-
դարտացնել կարողանային, այլև թագավորին ու
ժողովրդին հաշտեցնեյին: Այս բանին ձեռնամուխ
յեղան տերտերներն ու լրտեսները, վորոնք հի-
մարացնում եյին բանվորներին, մոտենում եյին
նրանց, ճանաչում եյին բանվոր դասակարգի ա-
ռաջնորդներին և մատնում վոստիկանութեան

ձեռքը: Այդպիսի լրտեսներից մեկն էր և տեր-
տեր Գապոնը: Գապոնը նույն իսկ կազմակեր-
պում էր բանվորներին, իբր թե բանվորների
վիճակը բարվոքելու համար պայքարելու: Միայն
Պետրոգրադում 11 կազմակերպություն ունե-
րա: Բանվորները հավատում էին նրան, իրենց
հովանավոր ու հայրիկ էին կանչում:

Յեվ ահա Գապոնն առաջարկեց բոլոր բան-
վորներին՝ գնալ ցարի մոտ և խնդրել նրան՝ ի-
րենց վիճակը թեթևացնելու: Պետիցիա (պահանջ)
կազմեց, և հունվարի 9-ին բազմահազար մաս-
սայով գնացին դեպի Չմերային պալատը: Բայ-
շևիկները դեռ այն ժամանակ ասում էին, վոր
Գապոնը լրտես է—վոստիկանություն գաղտնի
ազենտն է, վոր նա ժանդարմական վարչություն-
նից ռոճիկ է ստանում, նրանց չհավատացին, և
ահա թե դրանից ինչ դուրս յեկավ:

4. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 9-Ը

Հարյուր հազարավոր բանվորներ՝ սրբերի
պատկերներով, թագավորի պատկերով, խաչ ու
խաչվառներով գնում էին դեպի պալատը:
Յերգում էին՝ «Տեր, պահպանիր դու կայսրին»:
Գնում էին առանց վորևե հեղափոխական դրոշի
և դրոշակի: Գնացողներից և վոչ մեկը չեր

մտածում ու չեր հավատում, թե զինվորները կը
կրակեն իրենց վրա: Բայց այդպես չեղավ: Հայր-
թագավորի մոտ վոչ վոքի չթողին: Սկսեցին ան-
խնա գնդակահարել բանվորներին, ձիավորները
վոտնատակ եյին անում նրանց, կազակներն ան-
գլթորեն կոտորում եյին կանանց ու յերեխանե-
րին: 1000-ից ավելի մարդ փասովեց այդ որը:

Բանվոր դասակարգը հասկացավ, վոր ինքը
թագավոր չունի և պետք էլ չի վոր լինի և վոր
միակ փրկությունը — թագավորին ու մինիստր-
ներին տապալելն է: Այո, այդ որը պրոլետարի-
ատի համար սգի որ է հանդիսանում, բայց
միևնույն ժամանակ բանվոր դասակարգի՝ ցա-
րիզմի հետ իր կռվի մտնելը գիտակցելու որ: Յեվ
մենք տեսնում ենք, վոր հունվարի 9-ից հետո
ամբողջ Ռուսաստանում գործադուլների և վոս-
տիկանության ու բանվորության ընդհարում-
ների ալիքը գլորվեց: Այդպես յեղավ, որինակ,
Վարշավում, Ռիգայում, Լոձում և Թիֆլիսում:

Յեվ վոստիկանությունն անխնա սպանում
եր հեղափոխականներին, որեցոր ձերբակալում,
բանտերն ու տաժանավայրերը նստեցնում ա-
ռաջապահ բանվորներին — հեղափոխության ա-
ռաջնորդներին:

5. ԱՅԴ ԺԱՄԱՆԱԿ ԻՆՉ ԵՐ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՆՈՒՄ ԳՅՈՒՂԵՐՈՒՄ

Գյուղերում մեր բարեկամները — գյուղացիները, այդ ժամանակ բանվորների հետ ելին գնում, պաշտպանում ելին բանվորների սկսած հեղափոխությունը: Գյուղերում նրանք բռնտեր ելին սարքում կալվածատերերի դեմ, ազատություն, հող և հաց ելին պահանջում: Գյուղացիք սեփական հող չունեին և կալվածատերերի համար աշխատում ելին ճորտերի պես: Ապրելը շատ եր դժվարացել: Սկզբում անկազմակերպ, բայց հետո ավելի և ավելի համերաշխ, ձեռք-ձեռքի տված բանվորների հետ՝ գյուղացիները ձեռք բերին իրենց իրավունքները: 1905 թ. ոգոստոսին գյուղացիները Մոսկվայի մոտերքը նույնիսկ համագումար արին, և այդ համագումարը վճռեց չվճարել հարկերը: Յեվ այդ ժամանակից գյուղացիք սկսեցին համախմբվել ու կազմակերպվել՝ կալվածատերերի հետ կռվելու համար: Գյուղացիներին խաղաղացնելու համար թագավորը կազակներ ուղարկեց, վորոնք դաժան կերպով հաշիվ ելին տեսնում գյուղացիների հետ, ոռոգիներով ծեծում ելին, շարժարում ու տանջում: Թե կազակներն ինչպես ելին հաշիվ տես-

նուժ գյուղացիների հետ, այդ յերևում ե հետե-
վյալ փոքրիկ վոտանավորից: Լսենք.

Ահա գյուղին մոտեցան,
Գնդացիներ շարվեցան.
— Ե՛յ, ժողովուրդ, գեղովի
Հավաքվեցե՞ք ժողովի:

Գեներալն ե խոսում ահա.
— Կալվաճները այրեք, հա՛մ.
Ազատություն, հող խնդրե՞ք.
Ազատությո՛ւն համեցեք:

Հող տամ՝ ինչքան վոր ուզեք.
— Ռոտա՛, խուժք-խուժք դե կրակե՞ք...:
Թնդաց մեկ-մեկ համազարկ,
Գյուղում՝ լաց ու աղաղակ:

Ու գնդակներ շեշտակի
Չեն խնայում վոչ վոքի.
Ընկավ Դանելն ալևոր՝
Ուղիղ սրտից վերավոր:

Քե՛ֆ, խրախճան չորս բոլոր...
Բայց գյուղացին խեղճ, մոլոր:
Պառավ, ազճիկ, — ճար տեսեք,
Ջուրը թափվե՞ք, խեղդվեցե՞ք:

Վողջ տները վառվեցին.
Միայն գյուղի են ծալրին
Խաչը մնաց ցից, համեստ...
Այ բեզ ցարի մանիֆեստ:

6. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԱՎԱՏՈՐՄՈՒՄ

Հեղափոխությունը նավաստիներին ել հա-
սավ: Ամբողջ 1905 թվի ընթացքում ծովի վրա
տեղի էյին ունենում (նավաստիների մեջ) խոշո-
րագույն անցքեր: Հուլիսի 14-ին ապստամբեցին
«Տավրիկյան Պատյոմկին» զրահանավի նավաստի-
ները: Բալլըկիներն ապստամբության էյին
պատրաստվում, նավաստիների ու նավահանգստի
քանվորների մեջ ագիտացիա էյին անում, բայց,
ամբողջ նավատորմի ապստամբության համար
նշանակված որից մի քանի որ առաջ, «Պատյոմ-
կինի» նավաստիներն այլևս չէյին յենթարկվում,
գնդակահարեցին մի քանի սպաների, իրենց
միջից ընտրեցին մի քանի կարծիք հրամանատար-
ներ ու բաց ծով դուրս յեկան, կոչ անելով մնա-
ցած ամբողջ նավատորմին՝ իրենց որինակին հե-
տևելու: Դրա պատճառն այն էր յեղել, վոր
ապստամբության որն անպետք միս էյին բերել
զրահապատ, և սպաներն ուղել էյին ստիպել
ղինվորներին՝ ուտել այդ միսը: Նավաստիները

չեցին յենթարկվել, և այդ հողի վրա մի անագին հեղափոխություն տեղի ունեցավ նավաստիների մեջ: Ուրիշ նավաստիներ ու նավահանգստի բանվորներ նրանց կողմը պահեցին: Բայց ցարական կառավարությունը, լուրջ սպառնալիք զգալով այդ բանում, իր ամբողջ ուժը և դաժանությունը գործ դրեց և հեղափոխությունը ճնշեց: Իսկ հեղափոխական նավը ծովը դուրս յեկավ և 11 որ ծովում դիմացավ, վորից հետո ստիպվեցավ անձնատուր լինել ռումինական իշխանության: Նավը հանձնեցին ռումիններին, իսկ իրենք ցրվեցին յերկրի մեջ:

Այսպիսով, թե գյուղացիները և թե նավաստիները, հունվարի 9-ի մեծ դասն առնելով, հասկացան, թե ինչպես պետք է գործել թագավորի դեմ, և ամեն տեղ զենքը ձեռքներին ու կազմակերպված դուրս յեկան: Յապոնացիների դեմ ուղղված կռիվը փոխվեց կռվի՝ գործարանատերերի, կալվածատերերի և սպաների դեմ, ինչպես և բայլշևիկներն էին ուզում: Բայց յեթե բանվորների, նավաստիների և գյուղացիների առաջին փորձերն անաջող էին, դրա փոխարեն, բանվոր դասակարգի դահիճներին ամենևին չհաջողվեց խաղաղացնել յերկիրը, զսպել ապստամբած ժողովուրդը: Ինչքան ել աշխատում էին, ինչ

դաժանություններ եւ գործ ելին դնում, անմեղ արչուն թափելով, հեղափոխությունը շարունակ մեծանում եր ու սաստկանում: Յեւ ահա թագավորի մինիստրներն ու խորհրդականներն ըսկսեցին դատել ու կշռադատել և վճռեցին խաբէյությամբ հանգստացնել բանվոր դասակարգին:

7. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 17-Ի ՄԱՆԻՖԵՍՏԸ

Հոկտեմբերի 17-ին թագավորը հրատարակեց իր հռչակավոր մանիֆեստն ազատության մասին: Այդ մանիֆեստում ասվում էր, թե ժողովրդին հավաքույթների, խոսքի, մամուլի ազատություն և անձի անձեռնմխելիություն եւ տրրվում: Պետական Դումայի համար ընտրության իրավունք եր տրվում, թագավորը շատ բան խոստացավ, բայց բոլորը սուտ բան դուրս յեկավ: Արդեն հետեյալ որը նույնիսկ, ով փորձում եր կառավարության պակասությունների մասին ազատ արտահայտվել, նրան ձերբակալում ու տաժանավայր ելին ուղարկում: Իսկ Պետական Դուման ցրվում ելին քեֆներն ուզած ժամանակը, խոստանալով կրկին հրավիրել, յերբ հարկ լինի:

Բայց այդ «համարն», ի հարկե, չանցկացավ: Բանվոր դասակարգն իսկույն հասկացավ արբա-

յական դահիճների այդ ֆոկլորները, և բայլշեիկները լողունգ բաց թողին. «զենքերը վայր չդնել»:

Իսկ գեներալ Տրեպովը — այդ հայտնի դահիճը, հրաման արձակեց, վոր բանվորների վրա անգնդակ (կեղծ) համազարկեր չտան, այլ իսկական փամփուշտներ կրակեն, և վոր հեղափոխականների համար փամփուշտներ չխնայեն:

8. ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ ԱՆՑՔԵՐԸ

Բայլշեիկները պատրաստվում էին ու զինում բանվորներին: Թագավորի մանիֆեստն ու Տրեպովի հրամանը կրկին անգամ ապացուցեցին, վոր զենքի ուժով միայն կարելի չէ արդարության հասնել: Ու նորից ամբողջ Ռուսաստանում գործադուլներ, խռովություններ ու վոստիկանության հետ բանվորների զինված ընդհարումներ, սպանություններ, ձերբակալություններ, հալածանքներ սկսեցին: Նոյեմբերի սկզբին կրոնշտատում ապստամբեցին նավաստիները: Այս ապրստամբությունն էլ գազանաբար ճնշվեց: 100-ից ավելի նավաստի սպանվեց ճնշման ժամանակ: Նոյեմբերին սևծովյան նավատորմը գործադուլ արավ Սևաստապոլում: Ապստամբ բանվորների պատգամավորությունը, ապստամբությունը ղեկավարելու համար, հրավիրեց ծովային պաշտոնա-

Թող սպա Շմիդթին, վոր սիրով հանձն առավ
դեկավարությունը և ապստամբության գլուխ
կանգնեց:

Շմիդթը, գալով «Աշակով» հաժանավը, ան-
միջապես ազդանշան տվեց բոլոր նավերին՝ «դե-
կավարում եմ նավատորմը», — մոտեցավ «Պրուտ»
հաժանավին, վորի վրա տեղավորվել էին ձեր-
բակալված նավաստիները և, բոլորին ազատելով,
«Աշակովի» վրա առավ: Բացի այդ, Շմիդթը
հեռագիր ուղարկեց Թագավորին, թե՛ սևծովյան
նավատորմը Թագավորին ել չի յենթարկվում:

Այդ բանին իբրև պատասխան՝ Պետերբուր-
գից հրաման ուղարկեցին — «անհապաղ ճնշել
ապստամբությունը»: Յեվ ամբողջ նավատորմիդն
խակույն ուղղվեց հեղափոխական նավերի դեմ:
Կռիֆն սկսվեց: Հենց առաջին համազարկից՝ «Ա-
շակովի» մեքենան փչացավ, իսկ մնացած նավերը,
չդիմանալով թշնամիների հարձակման, ստիպված
յեղան անձնատուր լինել: Ամենից վատը «Աշա-
կովի» նավաստիների բանն էր:

Շառագույն ցուքով բոցավառվում էր հա-
ժանավը, և նավաստիներն ստիպված էին նետել
իրենց ծովի հորձանուտները, վորպեսզի լող տա-
լով փրկություն գտնեն: Բայց նրանց գնդակա-
հարում էին ջրում, իսկ ազատվողներին՝ ափին

էյին սպանուած: Ինքը՝ Շմիդթը, նաւաստու հագուստներ հագնելով, ուզուած եր ազատվել իր վորդու հետ, սակայն, նրան ձերբակալեցին: Գիշերվա ժամի 3 ին կռիվը վերջացավ:

Դահլիճները հաղթեցին: 2000-ից ավելի մարդ ձերբակալել էյին միայն: Իսկ թե քանի նաւաստի վոչնչացավ ծովում, այդ մասին—վոչ մի խոսք: Լեյտենանտ Շմիդթին ու նրա յերեք ընկերներին՝ Անտոնենկոյին, Գլադկովին և Չաստնիկին ձերբակալեցին և հետո Բերեզան կղզու վրա գնդակահարեցին:

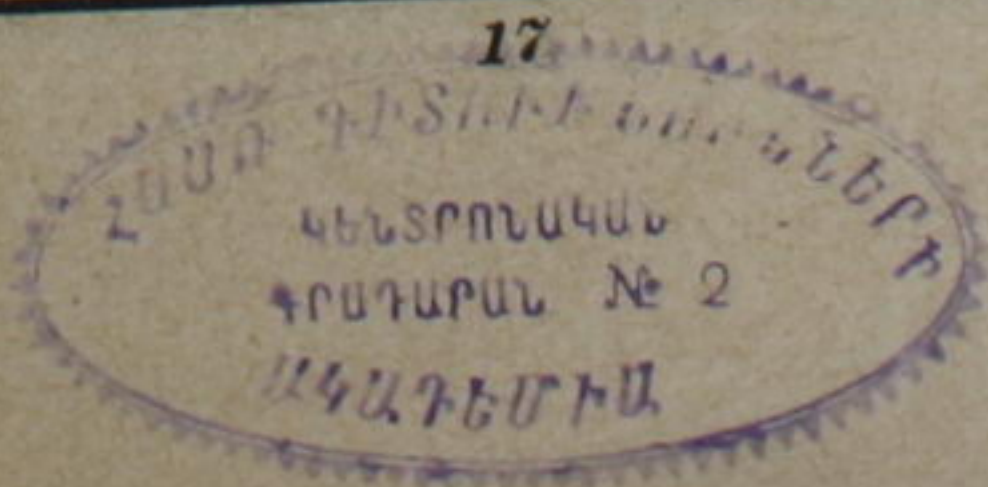
9. ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Դեռ մի ամիս առաջ Աչակովի ապստամբությունից, վորի մասին հենց նոր պատմեցի, Պիտերում ծնունդ առավ բանվորական պատգամավորների առաջին խորհուրդը, վոր 50 ուր միայն գոյություն ունեցավ: Հեղափոխական բանվորության կազմակերպման գործում այս առաջին խորհուրդը շատ բան արավ: Իր շուրջը համախըմբելով գիտակից, հեղափոխական մասսան, նա սկսեց պատրաստել այդ մասսան զինված լելութի: Խորհուրդը հայտարարեց մամուլի ապստամբյուն, 8-ժամյա բանվորական ուր ու մա-

նիֆեստ հրատարակեց, վորով կոչ եր անուժ բան-
վորներին ու գյուղացիներին՝ պետական գանձա-
րանից յետ վերցնել պահ տված դրամները,
վորպեսզի այդպիսով քչացնեն թագավորական
գանձը, ներսից պայթեցնեն ցարական կառա-
վարությունը: Բանվորներն ամեն կերպ պաշտ-
պանում եյին իրենց առաջին խորհուրդը և բան-
վորների ու գյուղացիների իսկական պետությունն
եյին համարում այն:

Իսկ ցարական իշխանությունը յերկար ժա-
մանակ սրում եր իր ատամները խորհրդի դեմ և
դեկտեմբերի 3-ին բանտարկեց նա խորհրդի ներ-
կայացուցիչ՝ ընկեր Սրուստալեվին, իսկ հետո,
Գործադիր Կոմիտեյի բոլոր անդամներին՝ իր
նիստերից մեկի ժամանակ: Խորհրդի այդ նիստը
հենց վերջինը յեղավ:

Խորհրդի ձերբակալման բանվոր դասակարգը
պատասխանեց մասսայական գործադուլներով ու
չենթարկվելով: Բանվորներն իրենց շրջաններում
բարրիկադներ եյին շինում և կյանքի ու մահվան
կռիվ մղում: Խիստ եյին կռիվները մանավանդ
Մոսկվայում, Կարմիր Պրեսնի շրջանում, վոր-
տեղ բանվորները յերկու շաբաթ կռվում եյին
բարրիկադների վրա: Մոսկվայի Կարմիր-Պրես-
նյան ապստամբությունը Ռուսաստանի պրոլետա-



րիատի յեզրափակման խոսքն ու գործողությունն
եր: Գիտակցելով յուր անելիքները, բանվոր
դասակարգը խնդրից ու աղերսից՝ վճռական գոր-
ծողությունների, իշխանությունը խլելու կռվի
անցավ:

Յեւ 1905 թվի վերջերին ցարական կառա-
վարությունը բանվոր դասակարգի ամենախոշոր
յելույթները խեղդեց արյան մեջ: Բայց յերկար
քաշեց ապստամբ բանվորների խաղաղացումն
ամբողջ Ռուսաստանում, և միայն 1906 թվին
ցարական դահիճները խաղաղացրին յերկիրը,
հեղափոխության բոլոր ականավոր գործիչներին
և առաջնորդներին տաժանավայր ու բանտերը
քշելով: Իսկ վճռաբեղ եր այդ ժամանակ լենինը:
Ո՞վ գիտե, յերեսեք: Ահա իսկույն պատմեմ, թե
ուր եր լենինը և թե նա ինչ դեր ե խաղացել
1905 թվի հեղափոխության մեջ:

10. ԼԵՆԻՆԸ ՅԵՎ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՇԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

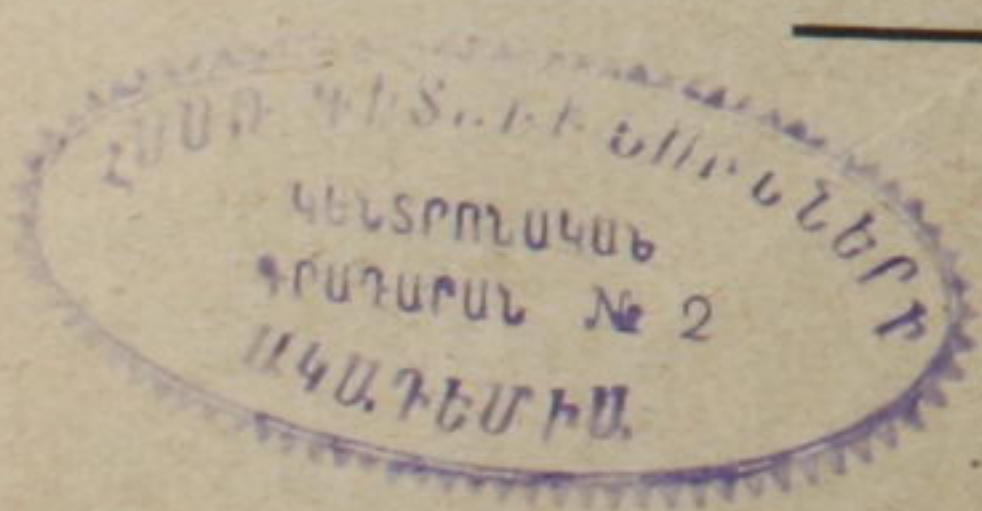
Վլադիմիր Իլյիչ լենինը 1904 և 1905 թվա-
կաններին ապրում ու գործում եր արտասահմա-
նում, ժընևում (Շվեյցարիայի քաղաքում): Այդտե-
ղից լենինը ղեկավարում եր Ռուսաստանի ամբողջ
հեղափոխությունը, խորհուրդներ ու ցուցմունք-

ներ եր տալիս: Այդտեղ ել, ընկերներ Ոչմինսկու,
Լունաչարսկու ու Վորովսկու հետ «Հառաջ»
(«Вперед») գաղտնի լրագիրն ել հրատարակում:
Մայիս ամսին Լոնդոնում գումարվեց Ռուսաս-
տանի Սոցիալ-Դեմոկրատական Բանվորական Կու-
սակցության՝ Բայլշեիկների Յ. րդ համագումարը:
Համագումարը, վորի ղեկավարն ընկեր Լե-
նինն եր, վորոշեց հեղափոխության գլխավոր
անելիքները: Առաջին համագումարն եր այս,
վորին ներկա ելին լինում միայն բայլշեիկները:
Մենշեիկները հակառակ ելին այդ համագումարին
և ժընկուտ մենշեիկական անջատ համագումար
արին: Բայլշեիկների համագումարը վորոշեց
«Պրոլետար» լրագիրը հրատարակել, և Լենինն
սկսեց աշխատել այդ լրագրի վրա: Հենց վոր
Ռուսաստանում հայտարարվեց հոկտեմբերի 17-ի
մանիֆեստը, Լենինը յեկավ Պետրոգրադ, վոր-
պեսդի այստեղ անմիջականորեն ղեկավարի հե-
ղափոխությունը: Լենինն ուրիշի պասպորտով եր
ապրում, սկզբում Լենինգրադի մոտերքը, իսկ
հետո Ֆինլանդիայում, և յերբ ցարական լրտես-
ները նրա տեղն իմացան, Լենինը կրկին արտա-
սահման գնաց, ուր և մնաց մինչև 1917 թիվը:
Ապրելով համարյա կես-կուշտ, կես-սոված, դժ-
վարին պայմաններում, նա անխոնջ աշխատում

եր բանվորներին և գյուղացիներին գործի համար։
Նա միշտ պատրաստ էր բանվոր դասակարգի
գործի համար։ Ահա թե ինչո՞ւ մենք սիրում ենք
նրան, նրա անուշեն ենք կրում ու սովորում ենք
նրա կտակներն իրագործել։

Ահա թե ինչո՞ւ մեր առաջին լոգունգը և
որինքն է, պիտե՞ղք հավատարիմ է բանվոր դա-
սակարգին և Իլլիչի կտակներին։

Պատանի լենինականներ, մեր հայրերը 1905
թվին հերոսական փորձ արին՝ իշխանությունը
զավթելու, բայց այդ բանը չաջողվեց նրանց
այդ ժամանակ, իսկ 1917 թվի հոկտեմբերին
նրանք հասան իրենց նպատակին, պրոլետարական
իշխանություն ստեղծեցին։ Պատրաստ յեղեք՝
հայրերի գործը գլուխ բերելու, կոմունայի շենքի
կառուցումն ավարտելու։



ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.



FL0039033